

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Volný čas středoškolské mládeže v Poděbradech

Leisure time of the secondary school students in Poděbrady

Pavla Handlířová

Vedoucí práce: PhDr. Daniela Nováková

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Praha 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Volný čas středoškolské mládeže v Poděbradech vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30.3.2015

.....
Pavla Handlířová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Daniele Novákové za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této bakalářské práce.

Dále bych ráda poděkovala vedení a studentům Hotelové školy a Ekogymnázia Poděbrady, kteří spolupracovali na výzkumné části mé bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá volnočasovými aktivitami středoškolské mládeže ve městě Poděbrady. Cílem práce je oslovit studenty středních škol a zmapovat jejich volnočasové aktivity.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. V první části analyzuji literaturu vztahující se k volnému času a druhá část je věnována pedagogickému výzkumu. Výzkum probíhal formou dotazníku a zjištěné poznatky jsem následně vyhodnotila.

KLÍČOVÁ SLOVA

Volný čas, sportovní aktivity, kultura, středoškolská mládež

ANNOTATION

Bachelor dissertation deals with leisure activities for secondary school students in Poděbrady. The purpose is to inquire secondary school students and map their leisure activities. The dissertation is divided into two parts. In the first part I analyse the literature relating to free time and the second part is devoted to pedagogical research. The research was conducted through a questionnaire and the ascertained findings I have then analyzed.

KEYWORDS

Leisure time, sports activities, culture, secondary school students

1	Úvod.....	6
2	Analýza dostupné literatury	7
2.1	Historické pojetí volného času	7
2.2	Volný čas a životní styl	9
2.3	Obsah, vztahy, prostředí a funkce výchovy mimo vyučování.....	12
2.4	Psychologické aspekty výchovy ve volném čase	16
2.4.1	Starší školní věk	16
2.4.2	Období dospělosti.....	17
2.5	Význam médií ve volném čase	18
3	Cíle bakalářské práce	20
4	Metody a postup řešení	21
5	Město Poděbrady.....	22
5.1	Nabídka volnočasových aktivit v Poděbradech.....	22
6	Střední školy v Poděbradech	24
6.1	EKO Gymnázium Poděbrady	24
6.2	Hotelová škola Poděbrady	25
7	Pedagogický výzkum	27
7.1	Obecná kritéria pedagogického výzkumu	27
7.2	Dotazník.....	28
7.3	Výsledky výzkumu	30
8	Závěr.....	45
9	Seznam použité literatury a informačních zdrojů.....	48

1 Úvod

Téma volný čas středoškolské mládeže v Poděbradech jsem si vybrala z toho důvodu, že mě volnočasové aktivity mládeže zajímají s ohledem na jejich efektivní využití. Volnočasové aktivity mládeže jsou velice důležité s důrazem na vhodné využití volného času a zároveň předcházení rizikového chování mládeže ve společnosti.

Zvolila jsem si město Poděbrady, kde se nachází šest středních škol. Cílem mé bakalářské práce je zmapování volnočasových aktivit studentů těchto škol. Na základě dotazníkového šetření vypracuji přehledy o způsobech trávení volného času studentů středních škol v Poděbradech. Výsledkem mé bakalářské práce by mělo být zmapování možností trávení volného času v Poděbradech a jejich využívání středoškolskou mládeží.

Tato bakalářská práce se bude skládat ze dvou částí. První bude teoretická a bude se zabývat analýzou dostupné literatury. Vysvětlím zde pojem volný čas, budu se zabývat jeho historickým pojetím, vztahem volného času a životního stylu, jeho obsahem, funkcí a prostředím, kde je možné volný čas trávit. Dále se zaměřím na psychologické aspekty trávení volného času. A také se zaměřím na využití a vliv médií na volnočasové aktivity studentů středních škol. Druhá část mé bakalářské práce bude praktická, kde zjistím nabídku volnočasových aktivit ve městě Poděbrady. Následně oslovím střední školy v Poděbradech s žádostí o spolupráci. Poté pomocí dotazníku zjistím potřebné informace od studentů těchto středních škol. Tyto informace graficky zpracuji a připojím k nim příslušný komentář. Zjištěné údaje poté vyhodnotím v závěru mé bakalářské práce.

2 Analýza dostupné literatury

Analyzovala jsem dostupnou literaturu a sestavila jsem přehled teorií chápání volného času dle různých autorů. Ke své analýze jsem si vybrala knihy: Pedagogika volného času (J. Pávková a spol.), Základy pedagogiky volného času (M. Vážánský), Teoretické základy výchovy ve volném čase (V. Spousta), Účast evropských obcí a regionů na rozvoji volného času mladé generace (B. Hofbauer), Děti, mládež a volný čas (B. Hofbauer) a Jak se připravovat na práci s mládeží (P. Ward a spol.).

2.1 Historické pojetí volného času

Volný čas je součástí lidských dějin stále a nikdy nebyl vnímán jako problém. Střídání aktivní a odpočinkové části dne odpovídá biologickému rytmu člověka. U člověka se jedná o střídání práce a volného času. „*V předindustriální společnosti byl volný čas výsadou vrstvy lidí, kteří nebyli bezprostředně spjatí s výrobní prací. Právě volný čas umožňoval elitě rozvíjet kulturně bohatý a náročný životní sloh, ať již to bylo v antice, v rytířském a církevním středověku, v renesanci, v době moderní. Přitom životní styl dominantní vrstvy té které doby byl pro každého jejího příslušníka do té míry samozřejmý a závazný, že bránil pociťovat nejistotu, možnost volby mezi různými způsoby chování, problém relativity hodnot a vlastního sebeurčení jedinice. Vzorce chování byly uznávány, ctěny, jednotné, individuální odchylky byly v daném rámci nepodstatné, šlo o nepočtené variace na daná témata.*“ (Spousta, 1997, s. 13)

Po druhé světové válce se v Evropě vytváří tři fáze vývoje pojetí volného času:

Těsně po válce a v 50. letech 20. století převažovala orientace na zotavovací, regenerační a rekreační funkci volného času. Volný čas byl chápán jako čas na zotavení po vykonané práci a před prací, kterou bude třeba vykonat. Volný čas sloužil především k obnovení pracovní síly, k psychofyzické sebeúdržbě a zachování pracovní síly.

60. a 70. léta 20. století se vyznačují konzumní orientací volného času. V průmyslově prosperujících vyspělých zemích vede téměř ke ztotožnění volného času s časem konzumním. Volný čas slouží především k utrácení vydělaných peněz. „*Nová hédonistická konzumní*

kultura se manifestuje takovými symboly, jako je auto a cestování, televize a disco, reklama a móda. Vztah volného času k práci zůstává v tradiční rovnovážné polaritě, ekonomický výkon v práci byl prostředkem k sociálnímu sebepotvrzení ve volném čase. Heslo většiny konzumentů volného času bylo: „Člověk musí v práci něco dokázat, aby si mohl ve volném čase něco dovolit!“ (Spousta, 1997, s.13)

V sociologických studiích volnočasového fenoménu v moderní společnosti jsme zaznamenali posun i u nás a to v liberálnějších 60. letech 20. století. Vzhledem k přístupu k zahraniční literatuře se ujasňovalo definování volného času. Docházelo k promýšlení jeho pedagogické problematiky. I u nás v tehdejší Československu se uplatňovala konzumní koncepce volného času. Tehdejší výzkumy ukázaly, že i u nás přisuzují lidé volnému času maximální význam. *„Pociťují jeho nedostatek, snaží se vybavit domácnost moderní technikou, aby se urychlily nutné domácí činnosti, žehrá se na zaostalou dopravu nerozvinuté služby, které o volný čas připravují. Touží se po rychlosti pohybu a informací, motorkách, automobilech, rozhlasových přijímačích a televizorech. Zkrácení nutných časových nákladů a prodloužení volného času umožňuje i nové způsoby užívání volného času, když už u nás zájem o věci veřejné byl vlivem totalitarismu bezpředmětný a podnikatelská iniciativa nepřipustná“.* (Spousta, 1997, s. 14)

V 80. letech 20. století dochází k posunu a již nepřevládá ve vyspělých západních zemích orientace na blahobytný konzum, ale lidé chtějí volný čas uvědoměle a intenzivně prožívat. Po pádu totalitního režimu a po obnovení tržního hospodářství v 90. letech 20. století došlo v tehdejší Československu ke změně možností, jak využívat volný čas. Místo státem řízených institucí a kulturních činností, které se léta opakovaly, náhle přichází obrovská nabídka volnočasových aktivit nepřeborného množství a charakteru. Do volby, jak strávit volný čas vstupuje i reklama a masové komunikační prostředky. Už není otázkou, co je to volný čas, ale co s ním má člověk dělat a jak na ho naplnit? Jak si vybrat z pestré nabídky aktivit tu vhodnou a smysluplnou, tu která danému člověku přinese odpočinek, relaxaci a pobavení ve volném čase?

„Každý člověk má svůj čas a prožívá jej jako svůj život. Čas, který člověku zbývá jako protiváha nutných činností spjatých se zaměstnáním, sociálními povinnostmi a biologickými nezbytnostmi, je čas prázdný, který každý může naplnit v rámci daných podmínek svobodně, podle své vlastní vůle. Dostal jméno po jednom ze symbolických hesel francouzské revoluce –

je to čas „volný“. Na dotaz po volnosti studenti vypovídají, že je to „neomezený prostor“, „lehkost“, „vznášení se“, „ptačí let“ – něco „absolutně cenného a žádoucího“, co se spojuje se „svobodou a sebeurčením.“ (Spousta, 1997, s. 15-16).

2.2 Volný čas a životní styl

Dalším aspektem, který jsem v prostudované literatuře hledala, je definice a využití volného času a jeho propojení s životním stylem. To, jakým způsobem dochází k využívání volného času, je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. Pojem životní styl je velmi komplikovaný. Životní styl můžeme chápat jako souhrn životních forem, které jedinec aktivně prosazuje. Je v něm obsažena hodnotová orientace člověka, která se projevuje v jeho chování a ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Všechny tyto aspekty lze posuzovat mimo jiné i z hlediska volného času a hospodaření s ním.

„Každý člověk má svůj individuální systém hodnot, který se utváří vlivem životních podmínek a aktivitou jedince. Z hlediska volného času je možno dělit lidi podle toho, jakou hodnotu volnému času přisuzují. Pro některé lidi je největší hodnotou práce, volný někdy posuzují dokonce jako něco nepatřičného a nesprávného. Plnění povinností chápou jako své jediné životní poslání, často sami sebe přetěžují a nedokážou odpočívat bez výčitek svědomí.“ (Pávková, 1999, s. 28)

Koníčky a volnočasové zájmy a aktivity souvisí se zvoleným životním stylem a v některých náročných životních situacích mohou člověku pomoci s překonáním například ztrátou blízké osoby a jiných životních neštěstích. Výchova ke zdravému životnímu stylu má souvislost i pedagogickým ovlivňováním volného času. Cílem pedagogického ovlivňování volného času je vychovat člověka, který bude umět se svým volným časem rozumně hospodařit, bude si uvědomovat jeho životní hodnotu, bude mít pestré zájmy a také jeden zájem hlubší – celoživotní. Dalším cílem je, aby byl člověk aktivní, schopný věnovat se činnostem, které mu přinášejí radost a uspokojení a také mu poskytují příležitosti k navazování nových mezilidských vztahů.

„Volný čas je doba, která nám zbývá po splnění povinností. Je to oblast svobodné volby. Zahrnuje činnosti, které vykonáváme dobrovolně, rádi, přinášejí nám radost a uspokojení.“

Volný čas dětí je zapotřebí citlivě pedagogicky ovlivňovat. Volný čas je možno posuzovat z mnoha různých pohledů, v úvahu přichází např. pohled ekonomický, pohled sociologický a sociálně-psychologický, pohled politický, pohled zdravotně-hygienický, pohled pedagogický a pedagogicko-psychologický, pohled historický. Ty jednotlivé aspekty se však prolínají a nelze je posuzovat odděleně.“ (Pávková, 1999, s. 31). Ideálním stavem by bylo uvést do rovnováhy povinnosti a volnočasové aktivity. Důležitým ukazatelem životního stylu je způsob nakládání s volným časem. Lidé tomu ovšem přiřkládají různý význam. Na to, jak se vytváří životní styl má velký vliv rodina.

Dalším tématem, kterým jsem se v prostudované literatuře zabývala, jsou požadavky na realizaci výchovy mimo vyučování. Kvalitu výchovného působení lze posuzovat podle respektování specifických požadavků, které jsou typické pro výchovu mimo vyučování. Pedagogické vedení a ovlivňování volnočasových aktiv by mělo vést k rozumnému využívání volného času dětmi a mládeží. Každému dítěti by měla být poskytnuta příležitost k účelnému naplňování volného času. Toto právo je zakotveno přímo v Úmluvě o právech dítěte. Článek 31 této Úmluvy přímo stanoví, že státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, musí poskytnout dětem možnost volného času a oddechu a svobodnou možnost volby v kulturním a uměleckém životě. Úmluva o právech dítěte je mezinárodní konvence stanovující občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní práva dětí. Dodržování úmluvy kontroluje Výbor pro práva dítěte OSN. Byla přijata Valným shromážděním OSN dne 20.11.1989.

Na vyučování a výchovu mimo vyučování jsou kladeny různé požadavky. Jedním z nich požadavek jednoty a specifčnosti, který vymezuje plnění výchovného cíle a to rozvoje osobnosti dítěte. V mimoškolním čase se dosahuje tohoto cíle různými prostředky. Je zde i zapotřebí, aby spolu pedagogové spolupracovali.

Velmi důležitý je požadavek na dobrovolnost. To v podstatě znamená to, aby se děti a mládež účastnili volnočasových aktivit dobrovolně, z vlastní vůle. Někdy se může jednat o poněkud relativní dobrovolnost a to vzhledem k tomu, že pedagog volného času upravuje situace a podmínky tak, aby děti a mládež přijímaly dobrovolně nabídnutý program a aktivity. Pedagog volného času by tedy měl znát a respektovat přání a potřeby dětí a účinně je umět motivovat.

Děti a mládež by se měly při volnočasových činnostech aktivně podílet na všech fázích – tedy na plánování, přípravě, realizaci a hodnocení. „*Podmínkou je podporování iniciativy,*

nápaditosti a samostatnosti včetně uplatňování samosprávných prvků (participace).“
(Pávková, 1999, s. 48)

Je vhodné, aby při aktivitách mimo vyučování docházelo i u dětí a mládeže k seberealizaci. To znamená, že každý jedinec může uplatňovat svoje specifické schopnosti a vlohy a může být v některé činnosti úspěšný, což mu přináší pocit seberealizace. Tento pocit a prožitek úspěchu je prospěšný pro zdravý duševní vývoj člověka a může ho zažít i dítě, které není úspěšné ve škole.

Vzhledem k věku a zaměření dětí a mládeže je zde i požadavek na to, aby volnočasové aktivity byly pestré, zajímavé a přitažlivé co do obsahu, metod i forem práce a jejich střídání. V tomto směru je nutné respektovat individuální zájmy a potřeby dětí a mládeže a je vhodné najít rovnováhu mezi spontánními a organizovanými činnostmi.

Volnočasové aktivity by měly splňovat požadavky na odpočinkové a rekreační zaměření. Tento požadavek pomáhá jednak při odstraňování únavy a jednak při regeneraci duševní a fyzické síly. Tím dochází k vhodnému kompenzování činností, které se používají při vyučování.

Ve volném čase je vhodné zaměřovat se na různé zájmové činnosti, a proto je zde požadavek zájmového zaměření. Zájmové činnosti vedou ke kultivaci zájmů, jejich uspokojování, podněcování a prohlubování. Jsou nejdůležitější částí obsahu výchovy mimo vyučování.

Vzhledem k tomu, že se jedná o volnočasové aktivity je kladen na pedagogy požadavek citlivosti a citovosti při vedení dětí a mládeže, jejich motivování. Důraz je i na emocionalitu pedagogů, tak aby v dětech vytvářeli především kladné emocionální zážitky.

Posledním z požadavků je orientace na sociální kontakt, což v podstatě znamená, že volný čas by měl každý trávit s ostatními lidmi, především s přáteli. Při volnočasových aktivitách vzniká mnoho nových sociálních kontaktů a jistě vznikají i pevná a celoživotní přátelství, která jsou pro zdravý psychický vývoj člověka důležitá. „*Každý by měl být přijímán, mít ve skupině své místo. Instituce nemá nadměrně omezovat čas, kdy je dítě se svou rodinou.*“
(Pedagogika volného času, J. Pávková, 1999, s. 49)

Vzdělávání a výchova pro volný čas je dalším aspektem mé analýzy dostupné literatury. Vhodné předpoklady a podmínky pro strávení volného času si nemůže jedinec vytvořit sám. Je zde nutná spolupráce vládních i nevládních organizací, komerčních firem, vzdělávacích zařízení a masmédií. *„Volnočasová výchova hraje klíčovou roli při odstraňování rozdílů v možnostech trávení volného času a v zajištění rovného přístupu ke zdrojům. Umožňuje lidem, aby realizovali své možnosti prožívání volného času plně.“* (Pávková, 1999, s. 33)

Výchova ve volném čase by měla odpovídat místním specifickým se zřetelem na oblast sociální, kulturní i ekonomickou. Vzdělávací zařízení, ať už formální nebo neformální, hrají velkou roli při zapojování jednotlivců do tohoto procesu. *„Volnočasová výchova je už dlouho považována za součást vzdělávání a pedagogiky, ale toto uznání se v praxi dosud plně neodrazilo. Ví se, že představuje významnou složku socializace, na níž se podílí řada činitelů.“* (Pedagogika volného času, J. Pávková, 1999, s. 33)

2.3 Obsah, vztahy, prostředí a funkce výchovy mimo vyučování

Výchova mimo vyučování se dá charakterizovat jejím obsahem – tedy nějaký programem, který je náplní dané aktivity. Dále při mimoškolní výchově dochází k různým vztahům mezi pedagogy a dětmi. Vychovatelé v mimoškolních aktivitách mají o děti a mládež zájem, snaží se s nimi jednat tak, aby jejich jednání bylo srozumitelné a předvídatelné. Děti a mládež se cítí bezpečně a vědí, že od pedagogů mohou očekávat eventuelní pomoc. K tomu by měly být vytvořeny podmínky a bezpečné prostředí. Ve volnočasových aktivitách by se nikdo neměl cítit ohrožen nebo ohrožován a děti a mládež by se měly cítit přijímány.

Velmi důležité jsou i vztahové roviny, do kterých se děti a mládež se svými pedagogy dostávají. *„Zatímco ve vyučování může být neobyčejně přínosná přednáška pedagoga, kterého vidíme poprvé a naposledy v životě ze zadní lavice, ve výchově platí, že ideje a programy působí zásadně jen natolik, nakolik působí lidé, kteří jsou jejich nositeli. Proto dnes vedle tradičnějších forem práce, které se definují spíše svým obsahem nebo zařízením, v němž se uskutečňují, vznikají nové formy, založené prioritně na vztahu mezi vychovatelem a dítětem (mladým člověkem).“* (Pávková, 1999, s. 51)

Obsahem výchovy mimo vyučování jsou výchovně-vzdělávací činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, společensky prospěšné, sebeobslužné a příprava na vyučování. Mezi dobrovolné činnosti patří činnosti rekreační, odpočinkové, zájmové a společensky prospěšné. Naopak charakter povinnosti mají sebeobslužné činnosti a příprava na vyučování.

K odstranění únavy slouží odpočinkové činnosti, které jsou fyzicky a psychicky nenáročné. Vzhledem ke školní docházce se vykonávají zejména odpoledne, ale podle potřeby i během dne. Do těchto aktivit patří například klidný pohyb – procházky, klid na lůžku, různé rozhovory. Zařadit sem můžeme i drobné zájmové aktivity – například sběratelství, hudební činnosti, rukodělné práce a četbu. Dále sem patří i různé relaxační techniky, které slouží k odstranění únavy a ve spojení s autogenním tréninkem mají i psychoterapeutický význam.

Rekreační činnosti plní funkci odreagování a odstranění únavy z vyučování. Obsahují oproti odpočinkovým činnostem pohybově náročnější aktivity sportovního, tělovýchovného i turistického zaměření nebo manuální práce. Ideálně by se tyto aktivity měly provádět venku. Pravidelné rekreační činnosti jsou jedním z požadavků zdravého vývoje dětí a to duševního i fyzického.

Zájmové činnosti vedou k uspokojování potřeb a rozvíjení zájmů dětí a mládeže. Jejich úkolem je rozvíjení specifických schopností, které mají podíl na hodnotové orientaci člověka a na tvorbě životního stylu. Patří sem zájmové činnosti sportovní, tělovýchovné, přírodovědné, společenskovední, pracovní technické a estetickovýchovné.

Cílem výchovy mimo vyučování je jedinec s mnohostranně rozvinutými zájmy a jedním celoživotním, hlubším zájmem. Požadovaná úroveň zájmů se u dětí později projeví v pracovní i rodinné sféře a pomůže jim vyrovnávat se s náročnými životními situacemi. Tím dochází k navození duševní rovnováhy a hygieny. Vyrovnaný člověk tj. psychicky i fyzicky zdravý člověk podává kvalitní pracovní výkony, tudíž efektivní a racionální využívání volného má i ekonomický efekt.

Podstatou sebeobslužných činností je vedení dětí a mládeže k samostatnosti v péči o vlastní osobu a osobní majetek. Jedná se především o návyky osobní hygieny, péče o pořádek a čistotu a také o účelné a vkusné oblékání a návyky při jednání s druhými lidmi. Tady jde

hlavně o pravidla společenského chování a práce s informacemi. Ke správnému výchovnému efektu v této oblasti vede především důslednost, pravidelnost, denní režim a velká trpělivost.

Veřejně prospěšné činnosti jsou činnosti, kdy vedeme děti a mládež k dobrovolné práci ve prospěch lidí – ať už jednotlivců nebo sociálních skupin. Patří sem zejména ochrana životního prostředí, pomoc nemocným a starším osobám, osvětové a kulturní činnosti. *„Tyto aktivity se při dobrém pedagogickém vedení výrazně podílejí na formování kladných charakterových vlastností a podněcování žádoucích sociálních vztahů.“* (Pávková, 1999, s. 52)

Samostatnou částí volnočasových aktivit je i příprava na vyučování. Jsou to činnosti, které mají souvislost s plněním školních povinností. Patří sem zpracování domácích úkolů a rozšiřování poznatků z vyučování. Dochází k praktickému využití nabytých informací. V této části volnočasových aktivit je vhodné využít didaktické hry a další aktivizující metody. Měla by zde fungovat spolupráce volnočasových pedagogů, rodiny a učitelů tak, aby mohly být vytvořeny ideální podmínky pro individuální přístup k dětem a prohlubování vědomostí a dovedností z vyučovacího procesu.

„Výchova mimo vyučování jako specifická oblast výchovného působení plní funkci výchovně-vzdělávací, zdravotní a sociální. Jednotlivé typy výchovných zařízení, instituce a organizace plní tyto funkce v různé míře podle svého charakteru.“ (Pávková, 1999, s. 41)

Výchovná funkce ve volnočasových aktivitách je velmi důležitá. Instituce a vychovatelé se podílejí na rozvoji schopností dětí a mládeže. Jde zejména o uspokojování zájmů a potřeb, formování postojů, morálních vlastností a všeobecnou kultivaci mladého člověka. Při využití pestrých činností dochází k motivaci dětí a mládeže k hodnotnému využívání volného, k získávání nových vědomostí, dovedností a návyků. Tyto činnosti dále přispívají k prohlubování poznávacích procesů i k celoživotnímu vzdělávání. Prožité úspěchy v zájmových činnostech přináší dětem pocity uspokojení, možnost seberealizace. Při provádění praktických činností a při nabývání nových zkušeností si děti a mládež vytváří vlastní názor na svět a na život.

„Zdravotní funkci plní instituce pro výchovu mimo vyučování zejména tím, že přispívají k usměrňování režimu dne tak, aby podporoval zdravý tělesný a duševní vývoj dětí a mládeže. To spočívá ve střídání činností různého charakteru (duševní a tělesné činnosti, práce a

odpočinku, činností organizovaných a spontánních).“ (Pávková, 1999, s 42). Velmi velký význam má pohyb na čerstvém vzduchu a je vhodné poskytovat dětem i mládeži příležitosti k pohybu venku. Vzhledem k dlouhému sezení při vyučování je vhodné zařadit sportovní a tělovýchovné činnosti, které jsou pro zdravý vývoj dětí velmi důležité. Zařízení, která se zabývají zajišťováním stravy pro děti a mládež, mohou vést děti a mládež ke zdravé životosprávě i s důrazem na dodržování hygieny při stolování. Co se týká zdravého duševního vývoje dětí a mládeže, tak tady instituce přispívají tím, že umožňují dětem pobyt v příjemném prostředí, mezi oblíbenými lidmi a kamarády, radost z činností, které je baví. Vhodně zvolené prostředky, prostředí a prostor pro činnost také přispívá ke zdravému vývoji dětí a mládeže. Při všech volnočasových aktivitách je také nutné dodržovat zásady bezpečnosti práce.

Sociální funkce je velmi důležitou součástí výchovy mimo vyučování. Volnočasové instituce svým způsobem zaplňují čas, kdy se rodiče nemohou věnovat svým dětem – tj. kdy ještě nejsou doma z práce nebo mají jiné povinnosti. *„Výchovně-vzdělávací zařízení mají také možnost v době mimo vyučování vyrovnávat rozdíly mezi nestejnými materiálními i psychologickými podmínkami v rodinách. Tím pomáhají zejména dětem z méně podnětného či z konfliktního rodinného prostředí. Celou svou prací se dále podílejí na utváření bohatých a žádoucích sociálních vztahů. Jednotlivé typy výchovných zařízení plní sociální funkce různým způsobem a v odlišné míře. Zvláště významná je sociální funkce těch zařízení, která pracují s mladšími dětmi nebo přechodně či trvale nahrazují rodinu.“* (Pedagogika volného času, J. Pávková, 1999, s. 42-43)

Jedná se především o vztah mezi vychovatelem a mladými lidmi. Na začátku je setkání vychovatele s mladým člověkem, a když vychovatel umí dítě zaujmout, vznikne vztah. Výchovným působením by měl vychovatel docílit přijetí určitých hodnot mladým člověkem. Nejde jen o sdělované informace, ale spíše o to, co dítě ve volnočasových aktivitách vidí, vycítí a zažije. *„Nezaujme-li mladého člověka vychovatel, nezaujmou ho ani jeho hodnoty. Zde se ukazuje význam osobnostních kvalit vychovatele. Dále: Čím je skupina, s níž vychovatel pracuje, menší, tím přirozenější a spontánněji vznikají vztahy. Čím je skupina větší, tím více musí vychovatel vztahovou dimenzi plánovat a strukturovat.“* (Pávková, 1999, s, 54).

„Vychovatel, který má k dětem dobrý vztah, může částečně nahradit nefunkční rodinu nebo doplnit její působení tam, kde je funkční jen omezeně. Takovýto pečující vztah není prostě jen

otázkou dobrého srdce nebo dobré vůle, ale má řadu specifických vlastností a vyžaduje určitou profesionalitu. Jako znaky takového přístupu děti často uvádějí např. některé neverbální projevy vychovatele („neodtahuje se ode mne, neuhýbá očima“); nic ale není jasnější a důležitější známkou zájmu dospělého o dítě než ochota pravidelně a předvídatelným způsobem si pro něj nacházet čas. V době dospívání a odpoutávání se od rodiny a hledání nových vzorů může být právě vychovatel nebo vedoucí zájmových činností tou osobou, která se stane vzorem.“ (Pávková, 1999, s. 55)

Někteří sociologové uvádí, že mladí lidé si v rámci společnosti vytváří specifickou vlastní subkulturu, zaměřenou proti světu dospělých. Mladí lidé se například v otázkách módy nebo oblíbené hudby, volby elektroniky apod. výrazně ohlížejí na názory svých vrstevníků, ale v otázkách spojených s převzetím dospělé role jako je například volba povolání, hledají stále radu a vzor u svých rodičů a vychovatelů.

Vzhledem k tomu, že úspěšnost je jednou z podmínek zdravého vývoje osobnosti, je vhodné, aby dobrý vychovatel dokázal dítě nebo mladého člověka pochválit. I ve volnočasových aktivitách by mělo dítě nebo mladý člověk zažívat úspěch, který ho dokáže povzbudit při překonávání obtíží.

2.4 Psychologické aspekty výchovy ve volném čase

Člověk si vybírá volnočasové aktivity dle svého věku účastníka, protože v různých věkových obdobích se mění lidské zájmy a způsoby využívání volného času. Při výběru hraje podstatnou roli i pedagog volného času, který má jinou úlohu než v běžném vyučování. Vztahy s pedagogy volného času bývají méně formální a většinou jsou citově zbarvené. Výchovné působení ve volném čase napomáhá ke zdravému vývoji osobnosti, ať už se jedná o děti, mládež nebo dospělé.

2.4.1 Starší školní věk

Vzhledem k tématu mé bakalářské práce, která se zabývá středoškolskou mládeží, je nutné zaměřit se na dvě věkové skupiny a to starší školní věk a dospělé, protože někteří studenti již dosahují plnoletosti během studia na střední škole. Starší školní věk je ohraničen věkovým

obdobím od 15 do 20 let. Je to poměrně velké věkové rozpětí a během něho se výrazně mění jak fyzické tak i psychické proporce člověka. Důležitou roli hraje i pohlaví jedince. V tomto období dochází ke zlepšení pozornosti a její koncentrace jedince. Představivost je poměrně ucelená a bohatá. Dochází ke zlepšení paměti a v myšlení dochází k vyvrcholení, kdy již člověk dokáže pochopit zcela abstraktní pojmy. Vzhledem k vývoji rozumu a myšlení dochází ke zlepšení komunikačních schopností. Dle míry inteligence a kvality vzdělávání se obohacuje slovní zásoba a vyjadřování bývá originálnější a přesnější.

I v citové oblasti dochází k velkým změnám. V první rovině staršího školního věku tj. od 14 do 15 let je člověk citově labilnější. Je obvyklé časté střídání nálady a citové projevy mohou být neovladatelné. Ve druhé části věkového období tj. od 18 do 20 let, se člověk stává citově stabilnějším. Mládež je více vyrovnanější, dokáže ovládat své nálady. Dochází k formování morálního a estetického cítění. Pokud jde o zájmy mládeže staršího školního věku, tak ty se v tomto období ustalují. Mládež se v této etapě vývoje zajímá o sport, turistiku, techniku, přírodní vědy, drobné manuální činnosti, nejrůznější druhy umění atd. Rozdíly mezi pohlavími nejsou již tak výrazné. Mladý člověk si v tomto období utváří své sebevědomí, které je stále ovlivněno názory dospělých lidí, ale zároveň si každý jedinec vytváří své vlastní názory a postoje. Vše je závislé i na sociálním prostředí, ve kterém se jedinec pohybuje.

2.4.2 Období dospělosti

Do středoškolského věku studentů patří i období dospělosti a to je vymezeno věkem od 20 let. Období dospělosti se rozděluje se na mladší dospělost (20-30 let), střední dospělost (30-45 let), pozdní dospělost (45-65 let) a stáří (od 65 let). Nás zajímá samozřejmě především období mladší dospělosti, kde vrcholí nebo je již ukončena profesní příprava. Mladý člověk si začíná budovat pracovní kariéru. V tomto období, kdy si mladí lidé nacházejí dlouhodobé, často celoživotní partnery a zakládají rodiny. Po nástupu do práce již mladý člověk nemá svého volného času tolik, protože ho vkládá do své práce nebo rodiny. V období mladší dospělosti si člověk vytváří do konečné podoby názory na svůj životní styl a vyzrávají názory na život.

2.5 Význam médií ve volném čase

Ve volnočasových aktivitách dochází ke komunikaci mezi jednotlivými účastníky. Komunikace může být bezprostřední tj. tváří v tvář, ale ke komunikaci často dochází prostřednictvím médií. Média neboli sdělovací prostředky hrají v současnosti velký význam z hlediska volby volnočasových aktivit. Ve 20. a 21. století mají velkou roli masmédia tzn. hromadné sdělovací prostředky, které slouží k masovému informování, ale i ovlivňování velkých skupin obyvatelstva. Ve 20. i 21. století prochází média prudkou změnou a to vzhledem k využití internetu. Vývojem prošla jak tradiční tištěná média - knihy, časopisy, tak i média audiovizuální tj. rozhlas, film a televize. S rychlým rozvojem elektronických technologií dochází i k masivnímu rozšíření nových medií jako jsou počítače, internet a mobilní telefony. *„S nebyvalou rychlostí a razancí se nové formy komunikace staly součástí denního života rostoucího okruhu příslušníků společnosti. Prostupují také volný čas na všech úrovních – od individuální po společenskou, od místní po světovou – a všechna tato prostředí pomáhají spojovat.“* (Hofbauer, 2004, s. 128)

Mladí lidé se s médii setkávají denně a to rodině, ve škole i ve volném čase. Používání médií má pro mladé lidi často i odvrácenou stránku a to zejména v pasivním sledování televize nebo nadměrném používání počítačů a mobilních telefonů. V dnešní době se již řeší i závislosti na těchto médiích, kdy děti a mladí lidé zcela propadnou fenoménu těchto medií a to na úkor dalších životně důležitých činností. Další neblahou stránkou těchto medií je například i šíření pornografie, propagace násilí apod. I na tyto aspekty musí pedagogové reagovat a to jak ve škole, tak i ve volnočasových aktivitách.

Možnosti médií se rychle rozvíjí a dnes již kromě klasických médií jako jsou knihy a časopisy mladí lidé spíše používají moderní technologie. Především mobilní telefony s internetem umožňují mladým lidem prakticky okamžité využití různých her, získávání informací atd. Mládež se vztahu s médii může podílet různě ať už jako uživatelé nebo jako autoři tzn., že mládež prostřednictvím médií mluví – a to zejména na sociálních sítích. V posledních letech vznikají i média přímo tištěná nebo publikována mládeží. Prostřednictvím těchto medií se mohou dospělí lidé dozvědět více o mladé generaci. To slouží i pro volnočasové aktivity a to pro jejich vhodnou volbu. Mladí lidé se mohou stát dopisovateli, redaktory, vydavateli a technickými spolupracovníky. *„Práce v médiích se stává inspirací i pro jejich individuální*

nebo společné volnočasové aktivity, specifickým prostředkem participace na rozvoji školy, vrstevnické skupiny nebo sdružení volného času obce i společnosti.“ (Hofbauer, 2004, s. 132)

Nová média se rychle rozvíjí i v České republice. Již v roce 2004 byl počet aktivních mobilních telefonů stejný jako počet obyvatel ČR. O internet a mobilní telefony nebo tablety mají zájem už i děti předškolního věku. Je samozřejmě nutné vhodně ovlivňovat a omezovat čas, který děti a mládež stráví na počítači, mobilním telefonu, tabletu a to vzhledem k jejich správnému duševnímu ale i fyzickému vývoji. Je zde i bohaté využití nových médií i ve volnočasových aktivitách – ať jsou to třeba mladí programátoři nebo budoucí správci počítačových sítí. Mnoho dalších profesí využívá intenzivně nová média – například novináři, podnikatelé, ale i politici atd. Dnes je již samozřejmostí, že i každá zájmová organizace má svoje webové stránky, kde si mohou zájemci o daný kroužek nebo aktivitu zjistit podrobnější informace. *„Současné způsoby využívání médií pomáhají vytvářet pozitivní vztah k předkládaným informacím, námětům a programům volnočasové činnosti a probouzejí zájem dětí a mladých lidí o to vyjadřovat svoje názory. Vztah mladý uživatel – médium – společnost se rozvíjí denně, mnohonásobným opakováním, velmi často jako živelný individuální proces.“* (Hofbauer, 2004, s. 136)

Vzhledem k dnešnímu trendu, kdy dochází k přesycenosti informacemi je na místě jistě i mediální výchova, která naučí mladé lidi vhodně používat a využívat nová média. Jedná se hlavně o to, aby nedocházelo k závislostem a aby byl mladý člověk schopný odlišit jistou „manipulaci“ ze strany médií a nepodlehnu jí. Jde tedy o to, aby mladý člověk uměl nová média využívat ke svému prospěchu a vhodným způsobem tak, aby neohrozil svoje zdraví.

3 Cíle bakalářské práce

Cílem mé bakalářské práce je zmapování volnočasových aktivit středoškolské mládeže v Poděbradech. Provedu analýzu dostupné literatury v oblasti volného času, pedagogiky volného času, vlivu médií na trávení volného času a pedagogického výzkumu. Dále se budu zabývat zjištěním nabídky volnočasových aktivit v Poděbradech – ať už z pohledu škol nebo jiných místních organizací, které nabízejí volnočasové aktivity pro středoškolskou mládež. Poté oslovím střední školy v Poděbradech s žádostí o vyplnění dotazníků. Na základě jejich odpovědí uskutečním osobně pedagogický výzkum na středních školách v Poděbradech. Závěrem vyhodnotím získané informace, tyto informace graficky zpracuji a vyhodnotím výsledky zkoumání.

4 Metody a postup řešení

Po stanovení tématu bakalářské práce jsem se nejprve věnovala studiu dostupné literatury. Nalezené poznatky o volném čase, jeho historickém chápání, pedagogice volného času a využití médií ve volném čase jsem zpracovala do této bakalářské práce v kapitole: Analýza dostupné literatury.

Dalším bodem byla tvorba dotazníku pro studenty. Tento dotazník jsem vytvořila na základě studia jiných statistických zkoumání a pedagogických výzkumů. Sestavila jsem dotazník vhodný pro studenty středních škol se zaměřením na zmapování jejich volnočasových aktivit.

Poté došlo k oslovení středních škol v Poděbradech, které by se chtěly podílet na pedagogickém výzkumu. S pedagogickým výzkumem souhlasilo vedení Ekogymnázia Poděbrady a Hotelové školy Poděbrady. Domluvila jsem si tedy schůzky v těchto školách a rozdala jsem písemné anonymní dotazníky studentům. Následovalo vyplnění dotazníků studenty a rozhovory s některými z nich na upřesnění údajů v dotazníku eventuálně vysvětlení případných nejasností.

Poté jsem statisticky utřídila získané informace. Provedla jsem zpracování dat do grafů a jejich vyhodnocení. Výsledky jsou uvedeny v procentech. Ke každému výsledku je připojen komentář a zhodnocení informací, které ze zkoumání vzešly.

Ve své bakalářské práci se dále věnuji městu Poděbrady a nabídce volnočasových aktivit, které poskytují jednak střední školy v Poděbradech a jednak různé organizace a zájmové skupiny.

Prostor v mé práci mají i obě spolupracující školy a uvádím zde jejich charakteristiky, studijní zaměření i jejich nabídku volnočasových aktivit pro studenty. Jedná se o Hotelovou školu Poděbrady a Ekogymnázium Poděbrady.

5 Město Poděbrady

Poděbrady jsou lázeňské město v Středočeském kraji v okrese Nymburk. Město se nachází v úrodné polabské nížině na řece Labi, necelých 50 km východně od Prahy. Žije zde téměř 14 tisíc obyvatel. V místě dnešního města bylo nalezeno osídlení už z doby mladého paleolitu. Král Přemysl Otakar II. zde v letech 1262–1268 zbudoval kamenný hrad, postupně přebudovaný na dnešní zámek. K velkému rozkvětu panství došlo za pánů z Kunštátu. Nejznámější představitel tohoto rodu byl český král Jiří z Poděbrad. Jeho synové Poděbrady roku 1472 povýšili na město. V letech 1495–1839 bylo poděbradské panství spravováno královskou komorou, poté ho koupil vídeňský bankéř Jiří Sina. V roce 1905 byl na nádvoří zámku navrtán minerální pramen a v následujících dekadách se z města staly známé lázně, specializované zejména na léčbu nemocí srdce a oběhového ústrojí. Zdejší městská památková zóna, vyhlášená v roce 1992, chrání jak historické jádro města, tak i přilehlou lázeňskou čtvrť. Poděbrady jsou známy návštěvníkům především jako klidné lázeňské město s mnoha památkami. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Pod%C4%9Bbrady>)

5.1 Nabídka volnočasových aktivit v Poděbradech

Nabídka sportovních aktivit v Poděbradech je opravdu velmi pestrá – např. golf, tenis, jezdectví, aerobik, petanque, bowling, squash, kopaná, hokej, střelba, turistika, Taekwon-Do, beach volejbal, nohejbal, fitness, cyklistika. Každému sportu se zde věnuje příslušná zájmová organizace.

Středisko volného času - Dům dětí a mládeže Symfonie, Poděbrady je příspěvková organizace, jejímž zřizovatelem je Středočeský kraj. Dům dětí a mládeže Symfonie nabízí pestrou škálu aktivit, zájmových kroužků, kurzy výtvarných dílen a různých akcí pro všechny věkové skupiny od předškoláků až po dospělé. DDM Symfonie nabízí kroužky pro všechny věkové kategorie s různým zaměřením: pohybově sportovní, výtvarné, přírodovědné, společensko-vědní, hudební, jazykové, technické a další. Dům dětí a mládeže nabízí i lezeckou stěnu. Tuto nabídku představuje jako volnočasovou aktivitu v kroužcích lezení, tak i jako aktivitu v rámci výukových programů pro MŠ, ZŠ a SŠ. Lezecká stěna v SVČ DDM Symfonie Poděbrady byla vybudována v roce 2012 z Evropského sociálního fondu v rámci projektu OPVK Hozená rukavice individuálnímu dalšímu vzdělávání. DDM Symfonie organizuje i různé soutěže ve spolupráci s Krajským úřadem Středočeského kraje pořádané

Ministerstvem školství a to ve škále od vědomostních po sportovní. Dále sportovní soutěže vyhlášené AŠSK ČR - ASOCIACÍ ŠKOLNÍCH SPORTOVNÍCH KLUBŮ a také celou řadu soutěží dalších. Od výtvarných, fotografických, tanečních například šachové. (<http://www.ddmpodebrady.cz/ddm-symfonie>)

Za zmínku jistě stojí cyklistická stezka č. 0019, která začíná v Nymburce, vede přes obce Kovanice a Chvalovice až k poděbradské jízdně a Havířskému kostelíku, odkud lze pokračovat k hydroelektrárně a přes novou lávku na druhý labský břeh a pokračovat dále do Libice nad Cidlinou, nebo se vrátit po opačném břehu zpět do Nymburka. Cyklistická stezka č. 24 je součástí Labské trasy budované z Pardubic do Magdeburgu. Vede po pravém břehu Labe, po zpevněném asfaltovém povrchu. Délka trasy z Libice nad Cidlinou až do obce Byšičky je dlouhá cca 40 km. Rekreačním tempem jí lze ujet za 3 hodiny. Trasy jsou rovinné, nenáročné a jsou vhodné i pro rodiče s dětmi. Tato cyklistická stezka je hodně využívána hlavně od jara do podzimu ať již pro cyklistiku nebo i pro inline bruslení. Inline bruslení je mladý sport, rozšířený po celém světě, který se člení do několika kategorií. Každá kategorie používá specifický typ brusle. Kondiční variantě - tzv. fitness se věnuje stále více lidí včetně dětí a mládeže. Tato varianta inline bruslení se hodně provozuje i na cyklistických stezkách, kde je povrch asfaltový jako právě zde u Poděbrad.

Městské kulturní centrum Zřizovatelem této organizace je Město Poděbrady. MĚSTSKÉ KULTURNÍ CENTRUM zajišťuje programy a provoz divadla Na Kovárně a Zámeckého biografu, nabízí služby informačního charakteru turistům, návštěvníkům a obyvatelům Poděbrad. MĚSTSKÉ KULTURNÍ CENTRUM naleznou zájemci na prvním nádvoří poděbradského zámku. Pod MĚSTSKÉ KULTURNÍ CENTRUM rovněž spadá Městská knihovna.

6 Střední školy v Poděbradech

Ve městě se nachází šest středních škol, z toho dvě gymnázia (Gymnázium Jiřího z Poděbrad a Ekogymnázium), jedna hotelová škola (Hotelová škola a Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu), jedna zemědělská škola (SZeŠ a SOŠ Poděbrady) a dvě střední odborná učiliště (Střední odborné učiliště společného stravování a Střední odborné učiliště Skláren Bohemia).

K dotazníkovému šetření jsem spolupracovala s učiteli a studenty Ekogymnázia Poděbrady a Hotelové školy Poděbrady. Charakteristiky těchto dvou škol následují:

6.1 EKO Gymnázium Poděbrady

EKO Gymnázium Poděbrady není ekologické gymnázium, ale poskytuje gymnaziální studium s možností specifického zaměření. Od 1. 9. 2009 škola vyučuje podle školního vzdělávacího programu "Škola udržitelného rozvoje" a od 1. 9. 2014 v osmiletém studiu podle školního vzdělávacího programu "Bezpečná a vlídná škola". Vedle klasického gymnaziálního základu, společného pro všechny školy tohoto typu, na prvním místě rozšířenou výuku dvou cizích jazyků, která připraví žáky mj. ke složení speciálních jazykových zkoušek. Ty by měly umožnit zájemcům studovat i na zahraničních vysokých školách. Žáci vybírají z nabídky anglického, německého, španělského, ruského a francouzského jazyka. Posílena je i výuka českého jazyka a literatury. Zvláště postavený předmět logika by měl žákům pomoci zvládat po formální stránce úskalí testů státní maturitní zkoušky i přijímacích testů na vysoké školy. Vedle toho absolvují ve 3. a 4. ročníku v rozsahu dvou vyučovacích hodin týdně kurzy marketingu a managementu nebo ekonomiky a techniky cestovního ruchu, v dnešní době velmi dynamicky se rozvíjejících disciplín, které jim pomohou se zorientovat v současném ekonomickém světě. Mohou na ně navázat v dalším studiu, uplatnit je přímo v zaměstnanecké praxi nebo jako začínající podnikatelé. Součástí studia je i odborná praxe u firem a institucí. Specifickým předmětem je environmentalistika. Studium tohoto předmětu představuje významný a nezastupitelný předpoklad pro pochopení principů udržitelného rozvoje, jenž patří mezi prioritní zájmy nejen Evropské unie, ale celého světa. Cílem je rozvíjet ekologické myšlení lidí a jejich tzv. ekogramotnost. Všechny předměty jsou vyučovány s hodinovou dotací, která umožňuje zájemcům z nich maturovat.

Škola nabízí i různé volnočasové aktivity – například Klub mladého diváka, který vznikl ve školním roce 2014/2015 ve spolupráci s Klicperovým divadlem v Hradci Králové. Studenti, kteří mají rádi umění a divadlo, tak během školního roku navštíví několik inscenací Klicperova divadla. Další aktivitou je Školní klub přátel vážné hudby, který spolupracuje s Edukativním programem České filharmonie. Studenti tak od listopadu 2013 využívají výlety za vážnou hudbou do Dvořákovy síně pražského Rudolfiny. Vážnou hudbu se tam učí vnímat prostřednictvím komentovaných koncertů pro střední školy. V neposlední řadě se jedná i o různé ekoaktivity, kam patří různé soutěže a účasti na akcích organizovaných Klubem ekologické výchovy, Pedagogickou fakultou UK apod.

(<http://www.ekopodebrady.cz/ekogymnazium/pro-zajemce-o-studium/uvod/>)

6.2 Hotelová škola Poděbrady

Škola byla zřízena v roce 1968 se zaměřením na hotelnictví a cestovní ruch. Výuka byla zaměřena nejen na odborné předměty, pro něž byly zřízeny speciální učebny, ale i na znalosti cizích jazyků, jejichž kvalitu mohli studenti vyzkoušet na mnohých tuzemských i zahraničních praxích. Jméno školy se v roce 1978 díky novému studijnímu oboru - provoz hotelů a společného stravování - zvýraznilo na Střední hotelovou školu Poděbrady a postupně se dostávalo do podvědomí široké odborné veřejnosti, organizátorů gastronomických soutěží i hostů restaurace. Změny ve společnosti po roce 1989 se projevily velmi výrazně v pojetí studia. Důležitým kritériem pro výběr učiva se stává praktické uplatnění. Je posílena výuka cizích jazyků, ekonomických předmětů a odborné praxe. Žáci jsou vedeni k větší samostatnosti a odpovědnosti, což jsou základní podmínky pro individuální praxi v tuzemsku i v zahraničí. Úkolem školy se stává výchova středního a vyššího managementu pro oblast hotelnictví, cestovního ruchu a stravovacích provozů.

Od roku 1993 je škola členem Asociace evropských škol a škol cestovního ruchu ve Strasbourgu. Součástí školy je od roku 1985 i Státní jazyková škola. Důležitým krokem v rozvoji hotelové školy je zřízení vyšší odborné školy od 1. září 1996. Je určena pro absolventy středních škol a gymnázií. Výuka je organizována způsobem podobným vysokoškolskému studiu. Škola za dobu své existence vchovala více než 8 000 odborníků pro oblast hotelnictví a služeb. V podvědomí veřejnosti představuje instituci, která je vysoce hodnocena širokou veřejností i odborníky. Teoretická i praktická výuka využívá možnosti,

kteře svým nadstandardním vybavením škola poskytuje. Praktická výuka probíhá ve školním hotelu Junior a v renomovaných hotelích v Praze v hotelích Diplomat, Radison, Savoy a ve Špindlerově Mlýně v hotelu Horal. Vyučování je díky tradici a zkušenostem pedagogů na vysoké odborné úrovni. Nedocenitelný je přínos praxí v zahraničí. Studenti mají možnost vykonávat praxi a stáže ve školách a v hotelových zařizováních v Německu, Anglii, Francii, Rakousku, Španělsku, Řecku, Švýcarsku, Irsku, Tunisu a dalších zemích. Kromě jiných aktivit se škola pravidelně zapojuje v rámci PHARE do programů Leonardo a Sokrates, což umožňuje vyučujícím a žákům školy získávat poznatky a zkušenosti v zahraničí. (<http://www.hsvos.cz/historie-skoly.html>)

V komplexu budovy Hotelové školy se nachází Domov mládeže. Domov mládeže slouží k ubytování studentů Hotelové školy Poděbrady a zabezpečuje zázemí potřebné pro studium včetně možnosti dalších mimoškolních aktivit. Vychovatelé vedou studenty k zodpovědnosti a samostatnosti. Připravují je tak spolu se školou pro budoucí život. Volnočasové aktivity jsou v domově mládeže pestré a vybere si opravdu téměř každý student. Důraz škola klade hlavně na individuální zájmy studentů a snaží se jejich zájmy ze základních škol nadále prohlubovat a rozšiřovat. Mimo jiné nabízí domov mládeže zájezdy do divadel, multikin a návštěvy místního divadla. Sportovní aktivity – zde se využívají především sportovní kluby města Poděbrad – fotbal, basketbal, volejbal atd. Škola pořádá i různé sportovní turnaje například ve fotbalu, florbalu, bowlingu. Je také možné využívat i posilovnu, která je v budově školy. A samozřejmě i další aktivity, které nabízí přímo město Poděbrady např. Dům dětí a mládeže, Základní umělecká škola, Jízda na koních – Poděbradská jízdárna, moderní knihovna atd. (<http://www.hsvos.cz/domov-mladeze.html>)

7 Pedagogický výzkum

7.1 Obecná kritéria pedagogického výzkumu

Před samotným výzkumem jsem si prostudovala materiály týkající se provádění výzkumu, jeho formy a obsahu. K sestrojení vlastního dotazníku jsem si vyhledala některé podobné dotazníky a uzpůsobila jsem otázky pro potřeby mého zkoumání a cílům výzkumu.

Kvantitativní výzkum je označení pro metodologii výzkumu v pedagogice a v sociálních vědách, která je založena na filozofii pozitivismu. Hlavní znak kvalitativního výzkumu je co možná nejpřesnější sledování edukační reality. Cílem výzkumu je objasnění sledovaných jevů na základě vědecké teorie a ověřování kladených hypotéz. Výsledky se prezentují tak, aby splňovaly požadavek lability, validity a reprezentativnosti výběru. Pokud je to možné, tak aby byly vyjádřeny kvantitativními daty. Hlavní metody kvantitativního výzkumu jsou experiment, pozorování, dotazník, rozhovor. Kvantitativní metodologie a kvalitativní metodologie se doplňují a jejich kombinace umožňuje celistvější poznání.

Empirický výzkum v pedagogice je způsob vědeckého zkoumání, jehož předmětem jsou konkrétní jevy, například vzdělávací procesy, jejich obsah, výsledky vzdělávání apod. Při použití empirického výzkumu dochází ke konkrétnějším kvantifikovaným zjištěním. Při empirickém výzkumu se používají specifické metody a to například pozorování, experiment, dotazník a další. Novými typy empirického výzkumu je akční výzkum a kvalitativní výzkum.

Dotazník je výzkumný a diagnostický prostředek ke shromažďování informací prostřednictvím dotazování se různých osob. Podstatou dotazníku je soubor otázek nebo výroků předkládaný respondentům v písemné formě. S ohledem na objektivnost získaných výsledků je nutné správně formulovat otázky, kvalitně vybírat respondenty a také vhodně dotazník zadat. Dotazník má široké využití pro výzkum. Je však nutné vhodně sestavit otázky a správně je formulovat.

Základní typy otázek v dotazníkovém šetření:

- otevřené – poskytují volné vytváření odpovědí (nemají alternativní odpovědi)
- uzavřené – zde si může respondent vybrat odpověď z několika variant

polouzavřené – toto je kombinace otevřených a uzavřených odpovědí (jsou zde k dispozici alternativní odpovědi, ale zároveň je respondent může odpověď doplnit vlastním komentářem).

Dalším typem otázek je škálový typ, kdy škála odpovědí poskytuje odstupňované hodnocení určitého jevu. Dotazník může mít papírovou nebo elektronickou formu. Pro svůj průzkum jsem volila papírovou formu dotazníku.

Dotazování je jedna ze základních a dnes nejčastěji používaných metod empirického výzkumu v sociálních vědách i v pedagogice, která je založená na verbální komunikaci mezi výzkumníkem a dotazovanou osobou. Využívá se buď jako ústní rozhovor, který může být individuální nebo skupinový, dále výzkum životního příběhu, nebo jako písemný dotazník, anketa a další.

Výzkum mládeže je výzkum, který se zaměřuje na mládež jako na specifickou populační skupinu. Výzkum mládeže se soustředí na psychické, sociální, ekonomické, řečové charakteristiky mládeže, zejména ve vztahu k současným civilizačním proměnám společnosti a k rizikovým faktorům jako jsou zejména drogy, alkohol, sekty a podobně, které působí na mladou generaci. *„V zahraničí je výzkum mládeže intenzivně rozvíjen a etablován univerzitních a jiných pracovištích. V ČR je dnes prováděn nedostatečně, nekoordinovaně a bez institucionální základny.“* (Průcha, Pedagogický slovník, 2009, s. 359)

Výzkumná zpráva je závěrečné sdělení o průběhu a výsledcích provedeného výzkumu. Měla by obsahovat informace ke všem zkoumaným položkám uvedeným v projektu výzkumu. Hlavní důraz je kladen na dosažené nové poznatky. *„Její rozsah závisí na účelu (výzkumná zpráva průběžná, etapová, závěrečná, výhledová). Ačkoli výzkumné zprávy informují o nejnovějších poznatcích, jsou nedostatečně využívány jako zdroj pedagogických informací prostřednictvím širěji dostupných publikací.“* (Průcha, Pedagogický slovník, 2009, s. 360)

7.2 Dotazník

Studentům středních škol v Poděbradech jsem předložila níže uvedené otázky zpracované formou dotazníku. Některé otázky byly otevřené, jiné uzavřené – dle obsahu otázky. Před

vyplňováním dotazníku byli studenti seznámeni s důvodem pedagogického zkoumání. Dotazníky byly anonymní.

Uvedte Váš věk?

Vyberte chlapec dívka

Máte dostatek volného času? ANO NE

Kolik hodin denně je Váš volný čas? pracovní dny:
víkend:

Sledujete televizi ve volném čase? ANO NE

Čtete ve volném čase? ANO NE

Sportujete ve volném čase? ANO NE

Jaký sport provozujete?

Chodíte pravidelně na koncerty? ANO NE

Navštěvujete pravidelně kino? ANO NE

Navštěvujete pravidelně divadlo? ANO NE

Trávíte volný čas s přáteli? ANO NE

Trávíte volný čas s rodinou? ANO NE

Nudíte se ve volném čase? ANO NE

Tančíte ve volném čase? ANO NE

Hrajete počítačové hry ve volném čase? ANO NE

Máte v Poděbradech dostatek
možností k trávení volného času? ANO NE

Trávíte volný čas jinak, než bylo výše uvedeno?

Uvedte, prosím, jak?

7.3 Výsledky výzkumu

Oslovila jsem celkem 50 studentů Ekogymnázia a Hotelové školy Poděbrady ve věku 15-19 let. Výzkumu se zúčastnilo 25 dívek a 25 chlapců.

Studenti uvedli, že jejich volný čas v pracovní dny jsou průměrně čtyři hodiny. O víkendu je to průměrně 10-15 hodin volného času.

Studenti dále v dotaznících uvedli, že se věnují těmto sportům: fotbal, fitness, thibox, capoierra, basketbal, běh, cyklistika, judo, jízda na kolečkových bruslích, tanec, kuželky, lezení po skalách, corfbal, tenis, golf, aerobik a požární sport.

Kromě dotazovaných skutečností týkajících se volného času, studenti uvedli ještě další způsoby trávení jejich volného času a to: fotografování, studium angličtiny, učení, hra na hudební nástroj, spánek, skaut, brigáda, kreslení, schůzky s partnerem.

Následuje grafické zpracování jednotlivých otázek dotazníku.

Máte dostatek volného času?

Dostatek volného času pociťuje zhruba polovina dotazovaných studentů tj. 46 %. Pociť volného času je jistě velmi subjektivní pocit a tak je i potřeba brát i tento výsledek. Volný čas většina studentů vnímá jako dobu bez povinností a to hlavně studijních. Se svým volným časem dnešní středoškolská mládež nakládá většinou dle svého uvážení. Někteří studenti jsou pod vlivem rodiny a svých přátel, podle kterých si volí stejné nebo podobné zájmové a volnočasové aktivity.

Pojem dostatek volného času ovlivňuje mnoho faktorů a to především množství studijních nároků příslušných škol na své studenty. Vzhledem k tomu, že v dotazovaných skupinách byli studenti středních škol Ekogymnázia a Hotelové školy Poděbrady je pochopitelné, že nároky na studenty jsou vysoké, protože se jedná o kvalitní školy s vysokými požadavky na kvalitní vzdělávání svých studentů.

Dalším faktorem, který ovlivňuje dostatek volného času, je to, zda studenti musí dojíždět do školy nebo bydlí přímo v Poděbradech. Zejména doprava do menších vesnic je v současné době komplikovanější vzhledem k tomu, že ubývá počet autobusových linek. A tak se čas strávený dojížděním zvyšuje.

Sledujete televizi ve volném čase?

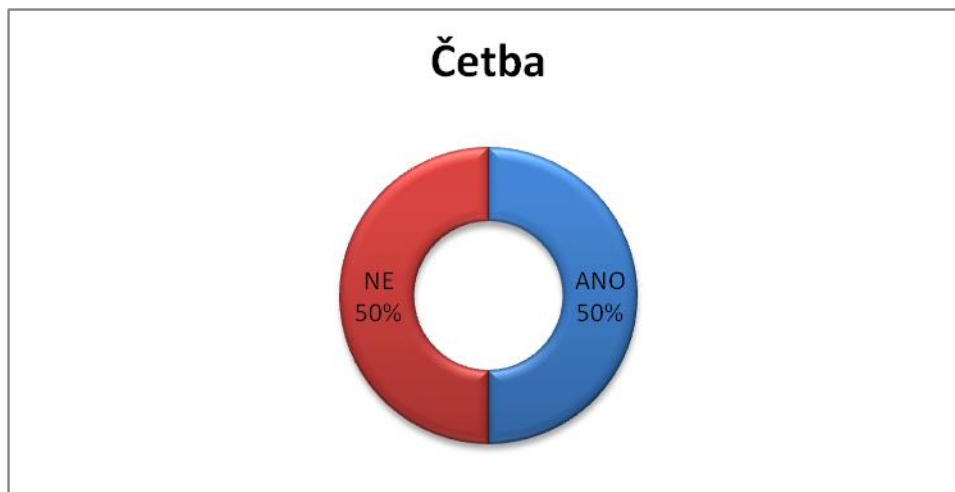

Sledování televize ve volném čase se věnuje skoro polovina studentů tj. 46 %. Obecně se má za to, že v posledních letech mladá generace stále méně sleduje televizi. Za ústupem této činnosti jsou další média – hlavně internet. Přesto se téměř polovina studentů vyjádřila o sledování televize ve volném čase kladně.

Dalším hlediskem by zcela jistě mohlo být, jaké programy studenti sledují. Tomuto tématu se však ve své bakalářské práci dále nevěnuji. Sledování televize je pasivní formou trávení volného času, ale občasné sledování oblíbených pořadů přináší relaxaci a určitou pohodu po namáhavém studiu. Kromě zábavných pořadů je samozřejmě možné sledovat i pořady s poučným obsahem, které mohou studentům pomoci i ve studiu.

Problémem v této volnočasové aktivitě by mohlo být tzv. bezcílné sledování televize, kdy dochází k dlouhodobému sledování televize bez jasnější volby pořadů a k tzv. „zabíjení času.“

Čtete ve volném čase?

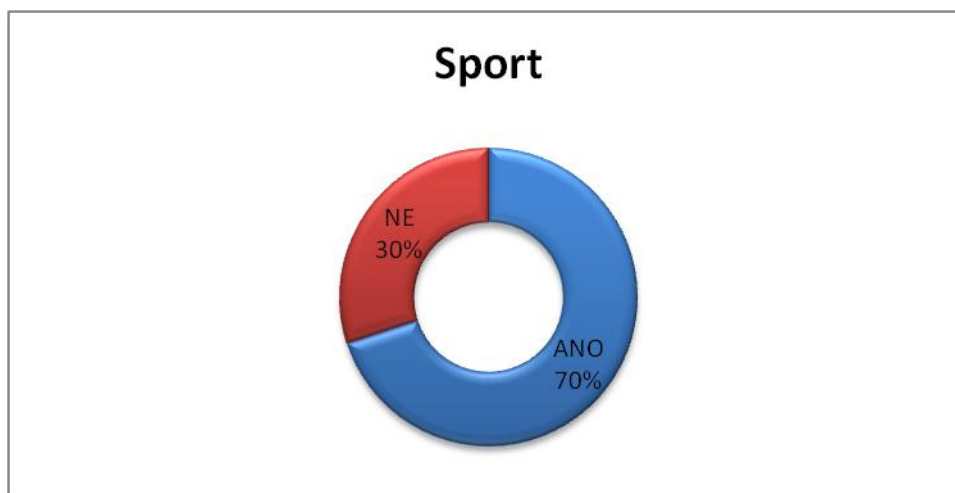
Četbě se ve volném čase věnuje polovina dotazovaných studentů. Vzhledem k velké propagaci četby je jistě dobré, že se četbě ve volném čase věnuje alespoň polovina dotazovaných studentů.

Četba je vhodným typem pro trávení volného času. Studenti si touto formou trávení volného času rozšiřují slovní zásobu, upevňují si znalosti gramatiky. Dle typu četby mohou získat i nové vědomosti a poznatky o různých nových věcech.

Samozřejmě, že četba je i vhodnou relaxací. V dnešní době je možné číst nejen knihy, časopisy, ale i různé články z internetu, který je dnes snadno dostupný a většina studentů má internet i ve svém mobilním telefonu.

V Poděbradech se nachází místní knihovna, kterou provozuje Místní kulturní středisko. Knihovna zde působí už více než 140 let a v současné době má knihovna 5 samostatných oddělení: půjčovnu pro dospělé, půjčovnu pro děti a mládež, hudební oddělení se studovnou, čítárnu, informační středisko. Registruje 3350 čtenářů (z toho 777 dětských-do 15 let).

Sportujete ve volném čase?

Sportu se ve volném čase věnuje většina dotazovaných studentů tj. 70 %. Pohybové aktivity jsou velmi důležité a to hlavně pro udržení dobré fyzické kondice, ale také pro celkovou relaxaci a duševní uvolnění po náročném studiu. Studenti v další otázce také uvedli, jakým sportovním aktivitám se věnují. Jedná se o fotbal, fitness, thaibox, capoierra, basketbal, běh, cyklistika, judo, kolečkové brusle, tanec, kuželky, lezení po skalách, korfbal, tenis, golf, aerobik, požární sport. Většina těchto sportů je známá, ale některým méně známým aktivitám se budu dále věnovat ve své práci.

Korfbal je míčová kolektivní hra, ve které spolu nastupují společně muži i ženy. Hraje se na hřišti o rozměrech 40 x 20 m, rozděleném na 2 poloviny. Účelem hry je prohodit míč košem, který stojí na tyčovém stojanu uvnitř každé z hracích polovin a je vysoký 3,5 m bez odrazové desky. Hrací doba je 2 x 30 minut.

Capoierra je tradiční brazilské bojové umění, které je součástí národní tradice a kultury této jihoamerické země. Tento způsob boje vypadá spíše jako hra, akrobatický tanec a rytmický pohyb. Capoierra není afrického původu, ale africko-brazilské proveniencí a v Brazílii ji vyvinuli černí otroci jako odezvu na životní a sociální podmínky, ve kterých se ocitli. S příchodem prvních otroků, kteří na území Brazílie dorazili před více než čtyřmi sty lety, se v džunglích začaly formovat volné komunity novoosídlenců zvané quilombos (skrytá,

maskovaná místa). Capoierra se zde zrodila jako forma neozbrojeného zápasu z konfliktu mezi pánem a otrokem, a stala se zbraní a symbolem svobody černochoů. Přes pohnutou historii však v roce 1972 Brazílie konečně povýšila capoeiru na národní bojové umění a stanovila pro ni jednotná pravidla. Po mnoha desetiletích se tak capoeira v Brazílii opět těší mimořádné popularitě, přičemž je druhým nejoblíbenějším sportem hned za neodmyslitelným fotbalem. (<http://www.aerobics.cz/clanky.asp?id=149&page=1>)

Chodíte pravidelně na koncerty?

Koncerty pravidelně navštěvuje jen 10 % studentů. Tato situace je pochopitelná a to vzhledem k finanční situaci většiny studentů a poměrně drahému vstupnému na tyto akce. Z hlediska nabídky je však nutné říci, že město Poděbrady vzhledem k tomu, že se jedná o lázeňské město, má velmi pestrou nabídku kulturních akcí včetně koncertů.

Koncerty můžeme samozřejmě rozdělit podle typu hudby, která je zde prezentována a to na hudbu klasickou a moderní. Většina mladých lidí navštěvuje spíše koncerty moderní hudby. Samozřejmě jsou i výjimky, kdy mladý člověk zavítá na koncert vážné hudby. V těchto případech se jedná buď o vlastní zájem anebo snahu rodičů o usměrnění zájmu mladého člověka.

Navštěvujete pravidelně kino?

Kino pravidelně navštěvuje jen 30 % studentů. I v této oblasti volnočasových aktivit studentů hraje jistě svou roli cenová dostupnost a také celková nižší návštěvnost kin v České republice. Snížení návštěvnosti je jistě dáno i dalšími možnostmi, jak sledovat nové filmy – především prostřednictvím internetu. Ve městě Poděbrady se nachází kino s pravidelným promítáním, takže pro zájemce z řad studentů tady možnost návštěvy kina je.

Nabídka kin je dnes velmi pestrá a každý člověk si najde svůj žánr, který mu vyhovuje. V poslední době se začaly prostřednictvím kin přenášet i různá jiná představení – např. koncerty, živá cirkusová představení apod. Tento trend je velmi oblíbený vzhledem k nižší cenové hladině vstupenek na takové promítání oproti např. koncertu vážné hudby.

Tento typ volnočasové aktivity podobně jako návštěva koncertů nabízí spíše relaxační formu trávení volného času. Ale obecně se dá říci, že vzhledem k cenám vyhledávají tuto volnočasovou aktivitu spíše pracující lidé.

Navštěvujete pravidelně divadlo?

Divadlo pravidelně navštěvuje jen 6 % studentů. Návštěvnost je zde nižší i než u návštěvnosti kina a koncertů. Zase zde jistě hraje roli finanční situace studentů a možná i nezájem mladé generace o tento typ kulturního vyžití. Město Poděbrady má vlastní divadlo s pravidelným programem.

Divadelní představení jsou jistě zajímavou formou trávení volného času a to vzhledem k široké nabídce českých divadel, která kromě relaxační formy nabízí i formu vzdělávací – samozřejmě s ohledem na typ představení.

Většina škol nabízí svým studentům alespoň jednou ročně zájezd do divadla, tak aby byla studentům přiblížena tato kulturní aktivita. Bohužel se stává, že někteří studenti se těchto akcí neúčastní a to většinou z finančních důvodů.

Trávíte volný čas s přáteli?

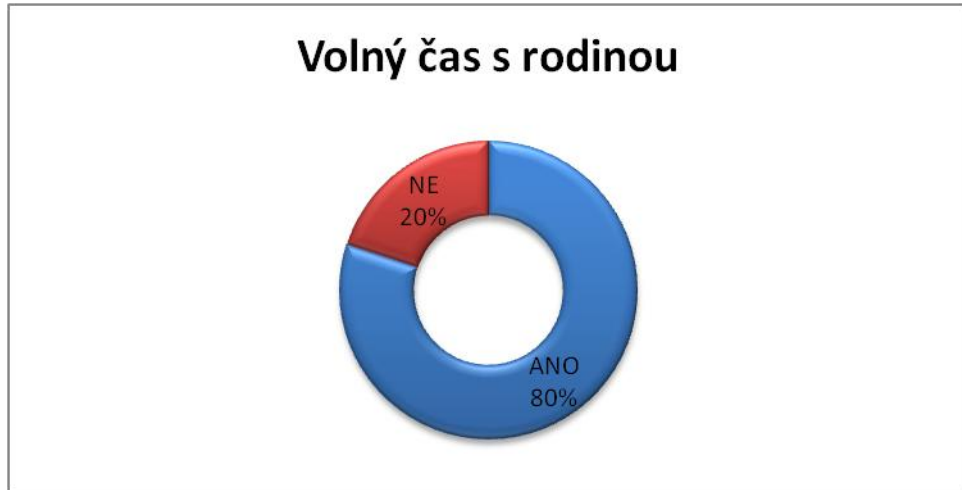

Volný čas s přáteli tráví většina dotazovaných studentů tj. 92 %. Pro sociální vazby a kontakty je velmi důležité, že mladí lidé tráví volný čas se svými přáteli. Přátelství a zájmy přátel ovlivňují výběr volnočasových aktivit, protože mladý člověk chce trávit volný čas ve společnosti svých přátel.

Tady je samozřejmě vhodné sledovat, s kým mladí lidé tráví svůj volný čas. Zajímat by se o to měli jak rodiče, tak i pedagogové a to vzhledem k tomu, aby se mladí lidé věnovali vhodným aktivitám, a předcházelo se rizikovému chování mládeže ve společnosti.

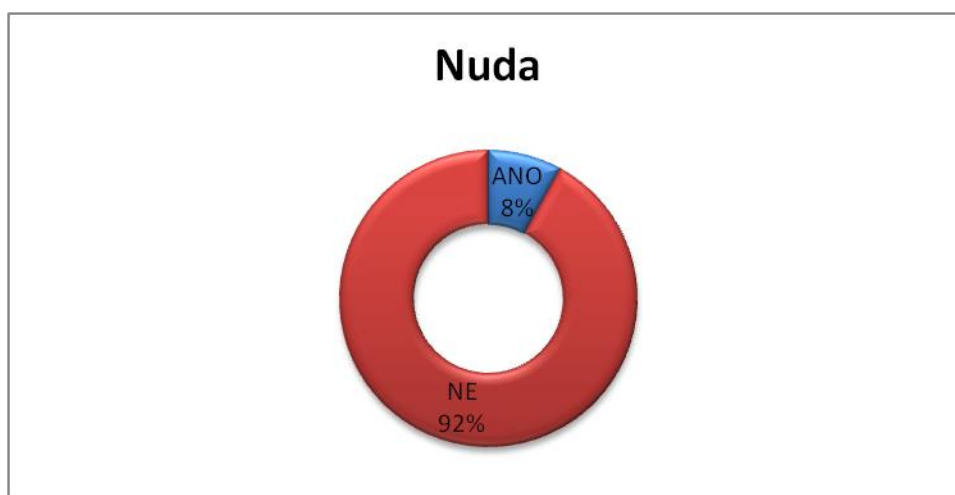
Studenti středních škol se nachází v pubertálním a postpubertálním období, kdy dochází často ke střetům s dospělými, a proto je vhodné citlivě přistupovat k mládeži v tomto období tak, aby nepřilnula k např. partám a různým negativním skupinám, které samozřejmě velice ovlivňují chování a jednání mladého člověka.

Trávíte volný čas s rodinou?

Volný čas s rodinou tráví většina dotazovaných studentů tj. 80 %. Procento trávení volného času s rodinou je nižší než procento trávení volného času s přáteli, což je v tomto věku studentů jistě pochopitelné. Jedná se o studenty v pubertálním eventuelně postpubertálním věku a tak je zde již patrný mírný odklon od trávení volného času se svou rodinou.

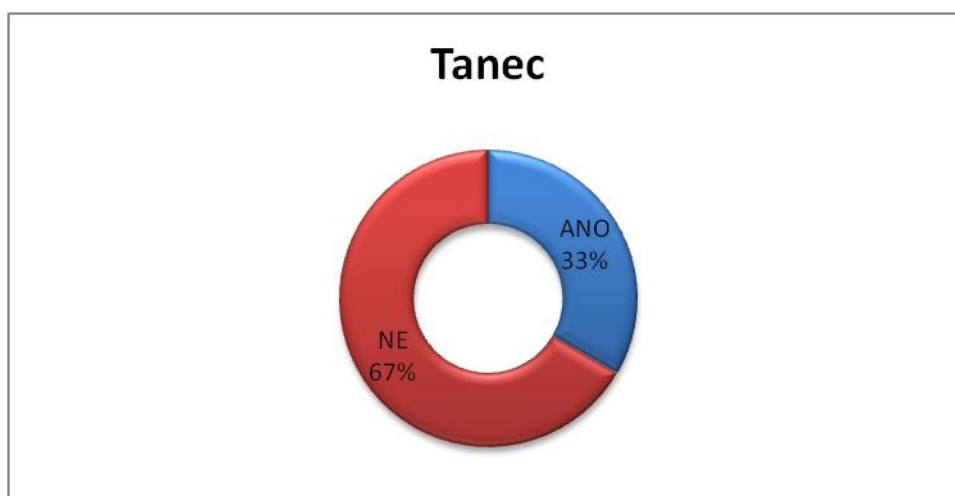
Nudíte se ve volném čase?

Nudu ve volném čase uvedlo 8 % dotazovaných studentů. Toto procento je velmi nízké a lze tedy vyvozovat, že studenti se v drtivé většině svého volného času nenudí a využívají svůj volný čas aktivně, což ostatně dokazují i další zjišťované aktivity.

Občasná nuda není jistě problémem – občasně nicnedělání je normální. Horší je, když se mládež nudí často. Poté se může stát, že se mladí lidé připojí k problémovým skupinám – ať už jde o alkohol, drogy, kriminalitu. Proto je velmi vhodné předcházet tomuto pestrou nabídkou volnočasových aktivit, tak aby měli mladí lidé možnost vybrat si to, co je zajímavá a čemu by se chtěli věnovat. Zájmy a koníčky se mohou stát celoživotní aktivitou a je známo, že lidem mohou tyto aktivity pomoci třeba v náročných životních situacích jako vhodná relaxace nebo odreagování.

Tančíte ve volném čase?

Tanci se ve volném čase věnuje 33 % dotazovaných studentů. Tanec se stává v poslední době velmi oblíbenou aktivitou a to především u dívek. A jak se ukázalo z výsledku výzkumu i zde se třetina studentů věnuje tanci. Tanec kromě pohybové aktivity nabízí i možnost získání kontaktů i třeba partnerských.

Studenti středních škol také většinou navštěvují tzv. taneční, kde se seznamují se základy tanců klasických, latinsko-amerických i moderních. Kromě těchto tanečních dovedností se zde učí i základům společenského chování a etikety. Jedná se o dobrovolnou výuku, která má v ČR dlouholetou tradici a ve většině případů mají rodiče zájem na tom, aby jejich děti tyto lekce absolvovaly, protože zde získají alespoň základy většiny tanců i jistého společenského chování.

Tanec lze rozdělit na latinsko-americké tance, klasické tance a mezi mládeží velmi oblíbené moderní tance. Tanci se mládež může věnovat jednak v různých tanečních spolcích, ale také na tanečních zábavách, které jsou mezi mladými lidmi velmi oblíbené a jsou jejich častou volnočasovou aktivitou zejména o víkendech.

Hrajete počítačové hry ve volném čase?

Hraní počítačových her se věnuje polovina dotazovaných studentů tj. 54 %. Hraní počítačových her se stává v posledních letech fenoménem a studenty i děti obecně velmi přitahuje. Počítačové hry jsou dostupné jednak na počítačích, ale a i na telefonech, které mají studenti prakticky neustále u sebe. Tudíž je dosah této aktivity okamžitý. Tady je potřeba zmínit, že kromě určité relaxace, kterou tyto hry poskytují, je zde i velké riziko závislosti na těchto hrách. Proto je velmi důležitá prevence a vysvětlování studentům, kdy se jedná ještě o hru a kdy už čas strávený u počítačových her začíná být závislostí. Je tedy povinností rodičů i pedagogů sledovat čas, který studenti tráví s počítačovými hrami a tento čas korigovat tak, aby nedocházelo k závislosti.

Máte v Poděbradech dostatek možností k trávení volného času?

Dostatek možností k trávení volného času uvedlo 74 % dotazovaných studentů. Město Poděbrady je městem s opravdu pestrá nabídkou aktivit. Nachází se zde kromě mnoha sportovních spolků také například golfové hřiště, hodně využívaná cyklostezka podél řeky Labe, stáje s koňmi, jezero. Dům dětí a mládeže Symfonie nabízí velkou paletu různých volnočasových aktivit. Z kulturních zařízení je zde kino, divadlo, knihovna. Samozřejmě i školy nabízejí svým studentům možnosti na trávení volného času v různých kroužcích. Kromě toho jsou Poděbrady lázeňské město, kde se pravidelně konají různé akce, které přitahují i studenty k dalším volnočasovým aktivitám – např. různé akce společenské, kulturní, sportovní.

8 Závěr

V mé bakalářské práci jsem se zabývala pedagogickým výzkumem na poděbradských středních školách. Tématem mé bakalářské práce bylo zjišťování volnočasových aktivit středoškolské mládeže. Výzkumu se zúčastnilo celkem 50 studentů (z toho 25 a 25 chlapců) z Ekogymnázia Poděbrady a Hotelové školy Poděbrady. Výzkum byl proveden dotazníkovou formou a byl anonymní. Studenti odpovídali na celkem 18 otázek týkajících se jejich volnočasových aktivit.

Nejprve jsem analyzovala dostupnou literaturu, kde jsem vyhledala pojmy týkající se volného času, pedagogiky volného času, historického pohledu na volný čas. Dále jsem se zabývala obsahem a funkcí výchovy mimo vyučování. V neposlední řadě jsem se věnovala funkci vychovatele ve volném čase a vztahy mezi vychovatelem a mládeží a také jejich komunikací a vztahy.

Následovalo zmapování středních škol v Poděbradech a jejich oslovení na spolupráci v dotazníkovém šetření. Spolupráce probíhala se dvěma školami a to Ekogymnázium Poděbrady a Hotelovou školou Poděbrady. Zdejšími studenty vyplnili dotazníky, na jejichž základě jsem vyhodnotila získané informace. Tyto informace jsem zpracovala do grafů a procentuálně jsem vyjádřila zjištěná data. Některé další informace jsem popsala v komentářích k jednotlivým otázkám dotazníku.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynuly následující údaje. Věk studentů se pohyboval od 15 do 19 let. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 50 studentů, z toho 25 dívek a 25 chlapců. Na otázku, zda mají dostatek volného času, odpovědělo 46 procent studentů kladně.

Na otázku týkající se rozdělení volného času na pracovní dny a víkend studenti odpověděli, že jejich volný čas v pracovní dny jsou průměrně čtyři hodiny. O víkendu je to průměrně 10-15 hodin volného času.

Na otázku, zda sledují televizi ve volném čase, odpovědělo 46 procent studentů kladně.

Na otázku, zda čtou ve volném čase, odpovědělo 50 procent studentů kladně.

Na otázku, zda sportují ve volném čase, odpovědělo 70 procent studentů kladně. Studenti v dotaznících uvedli, že se věnují těmto sportům: fotbal, fitness, thaibox, capoierra, basketbal, běh, cyklistika, judo, jízda na kolečkových bruslích, tanec, kuželky, lezení po skalách, corfbal, tenis, golf, aerobik a požární sport.

Na otázku, zda chodí pravidelně na koncerty, odpovědělo 10 procent studentů kladně.

Na otázku, zda chodí pravidelně do kina, odpovědělo 30 procent studentů kladně.

Na otázku, zda chodí pravidelně do divadla, odpovědělo 6 procent studentů kladně.

Na otázku, zda tráví volný čas s přáteli, odpovědělo 92 procent studentů kladně.

Na otázku, zda tráví volný čas s rodinou, odpovědělo 80 procent studentů kladně.

Na otázku, zda se nudí ve volném čase, odpovědělo 8 procent studentů kladně.

Na otázku, zda tančí ve volném čase, odpovědělo 33 procent studentů kladně.

Na otázku, zda hrají počítačové hry ve volném čase, odpovědělo 54 procent studentů kladně.

Na otázku, zda je v Poděbradech dostatek možností k trávení volného času, odpovědělo 74 procent studentů kladně.

Na otázku, jakým jiným způsobem tráví volný čas, studenti uvedli další způsoby trávení jejich volného času a to: fotografování, studium angličtiny, učení, hra na hudební nástroj, spánek, skaut, brigáda, kreslení, schůzky s partnerem.

Z výsledků provedeného zkoumání bylo zjištěno, že drtivá většina studentů tráví svůj volný čas aktivně – pouze osm procent studentů přiznalo, že se ve volném čase nudí. Zhruba polovina studentů uvedla, že mají dostatek volného času. Tento údaj je jistě velmi subjektivní. Relaxační aktivity jako je četba, sledování televize, hraní počítačových her uvedla vždy přibližně polovina dotazovaných. Sportovním aktivitám se ve svém volném čase věnují téměř

dvě třetiny dotazovaných. Paleta provozovaných sportů je široká – od klasických sportů až po některé méně známé. V tomto ohledu je jistě nutné zdůraznit, že v Poděbradech, kde proběhl výzkum, je opravdu pestrá nabídka sportovních aktivit, klubů a možností, jak trávit volný čas. Nachází se zde kromě mnoha sportovních klubů i golfové hřiště, stáje s koňmi, velmi využívaná cyklistická stezka podél řeky Labe, je zde i jezero, kde je možno provozovat vodní sporty.

V případě návštěvy kulturních zařízení a akcí ve volném čase studentů – zde je účast nižší než u sportovních aktivit. I přesto, že se v Poděbradech nachází kino i divadlo, vyplynulo z výzkumu, že těmto aktivitám se ve volném čase věnuje poměrně málo studentů. Tato situace je zapříčiněna kromě jiného i finanční situací studentů a cenou vstupenek do kina i do divadla, která je poměrně vysoká i pro pracující, natož pro studenty (eventuelně jejich rodiče).

Studenti se většinou vyjádřili k tomu, že tráví svůj volný čas se svojí rodinou a přáteli. Tato situace je vzhledem k věku studentů pochopitelná. Rozdíl mezi tím, jestli studenti tráví volný čas s rodinou nebo přáteli byl dvanáct procent ve prospěch času stráveným s přáteli. Mladí lidé se rádi schází se svými kamarády a někdy i přejímají jejich volnočasové aktivity. Nebo naopak při volnočasových aktivitách nalézají nové přátele. Volný čas trávený s rodinou je většinou o víkendech, kdy většina rodičů nemusí jít do práce. Trendem posledních let jsou společné akce pro rodiče s dětmi všech věkových kategorií a hodně rodin tyto akce navštěvuje. Ale i prosté trávení volných chvil doma je jistě přínosné pro utváření rodinných vazeb a atmosféry.

Závěrem své bakalářské práce bych ráda ještě jednou poděkovala oběma školám – Ekogymnáziu Poděbrady a Hotelové škole Poděbrady za jejich spolupráci při pedagogickém výzkumu. Myslím, že i díky jejich přístupu se mi podařilo ve své bakalářské práci zmapovat volnočasové aktivity středoškolských studentů v Poděbradech. Cíl mé bakalářské práce byl naplněn a věřím, že výsledky této práce budou přínosem pro školy i samotné studenty.

9 Seznam použité literatury a informačních zdrojů

1. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 229 p. ISBN 80-717-8295-5.
2. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-807-3676-476.
3. MAŇÁK, Josef, Libor HŘEBÍČEK, Jaroslav TELEC a Vladimír SPOUSTA. *Teoretické základy výchovy ve volném čase: (úvod do studia pedagogiky volného času)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, 183 s. ISBN 80-210-1007-X.
4. WARD, Pete. *Jak se připravovat na práci s mládeží*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997, 143 s. ISBN 80-717-8044-8.
5. VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času*. 2. upravené a doplněné vydání. Brno: Print-Typia Brno, 2001. ISBN 80-86384-00-4.
6. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 8071789275.
7. HOFBAUER, Břetislav. *Účast evropských obcí a regionů na rozvoji malé generace*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT, 2004.
8. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pod%C4%Bbrady>
9. <http://www.hsvos.cz/historie-skoly.html>
10. <http://www.ekopodebrady.cz/ekogymnazium/pro-zajemce-o-studium/uvod/>
11. <http://www.aerobics.cz/clanky.asp?id=149&page=1>
12. http://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%Amluva_o_pr%C3%A1vech_d%C3%ADt%C4%9Bte
13. <http://www.hsvos.cz/domov-mladeze.html>
14. <http://www.ddmpodebrady.cz/ddm-symfonie>